

sonet o mleku

tomaž šalamun

Gospode! Otkrio sam mleko, svoje krvoločno
mleko! U surom loncu na vatri!
Ti sliveni mlazevi krave u visini mog struka,
levo od prozora, temelj su sve moje nesreće.

Ako ga grejem, uzvri! Ako uzvri, pokipi!
Kako pokoriti belo ludilo!
Mrzi sopstvenu formu i sada je lonac.
A ja gledam Daniela, koji nam gradi

kuću pod prozorom, i ne zapažam ga!
Danas je petak, 7. mart. Sve sam već prožderao.
Karfiol, supu. Zą goste neće ostati

ništa. Ostaće prazno ništa. Kada se mleko
diže, moja guma škripi na betonu.
Već davno sam trebao promeniti cipele!

VOJNIK, BLIZANAC MIROLJUPCA

Moje knjige –
hod –
telo na putu –
govor.

Kaže –
žene i okeani –
trava im

deli žgoljavce.
Priroda je pitanje
kruga
ne
duži.

Žena i smrt su sestre.
Mater i smrt – sestre.
Muški i smrt – braća.
očevi i smrt – braća.

Čovek i smrt, dva
velikana,
dva svetleća metka
ljubavnici.
Ja – bela aleja –
oboje.

Rat će
kada ljudi budu
jeli hleb iz

ruku. Kamenje ne
bude znalo,
da je od

reka i stenja.
Šarenilo boja bude
bolelo. Metka će :

telefonirati.

GORII

Toplo! Hladno!

Satrću se.

Satrću se.

Satrću se i

rasteretiti.

Uzmi prizmu.

Uzmi moju vlas.

Osvetli moju vlas dugom.

Zagnjuri se u moju knjigu.

Obuj čizme u staklu,

pazi, od mesečine su!

Moja vlas će zadrhtati i sviti se.

Tu nasledaju svi naivni.

Jer misle da je mesečina u staklu,

guje u pesku.

To još nije kraj.

Ispivaj na površinu.

Vrati se s vojskom.

Vojnici neka moju mrtvu vlas razdele na sedam
noći.

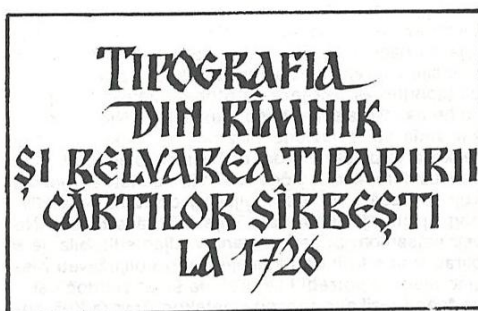
U svakoj noći neka prolazi kroz čovekovo grlo.

I snaga će se vratiti u hram točka.

Napolje iz mene.

sonet o mleku

denis poniž

novito neprozračni slojevi njegovih likova: ljudi, ptice, ribe i životinje, prijatelji, istorija, budućnost, umetnost i literatura, politika i sociologija; konstrukcija i automatizam igraju u neprestanoj promeni u preuređivanju, u pesničkoj matematičari erotike i erotičnom pesništvu matematike. *Sonet o mleku*, kao i prethodne zbirke *Balada za Metku Krašovec*, *Istorija svetlosti je narandžasta* ili *Glas*, otkriva ono polje ostvarivanja istorije pesništva koje započinje u čistom i oštrm zaprepašćenju. Zaprepašćenje sa svojom pustolovnom i detinjastom obimnošću otvara oči tamo gde »koža zemlje puca« (Žile moga drveta), zasijaju najdublji slojevi. Da se stvari koje kazuje pesnik, kroz njegovu ljubav, pretvaraju u samo zaprepašćenje. Rečima, rosnim od neznanih dubina, podiže zidove i krov svoje kuće, u kojoj biva začuden nad čuđenjem, i: čudom, koji savladavaju svaku reč kao pesmu.

Sonet o mleku je pesnička zbirka koja govori o posebnim slojevima našeg sveta i saznanja: pokušava da se otrgne od svakidašnjice (iako dobrim delom živi upravo od nje – od neponovljivosti prostora i vremena, u koje se nekada zaputio pesnik) i prelazi u meditativnost (*Ekvinocije*, *Mimoze*, *Gru-men*, *Mitra*), u zagonetno razotkrivanje istine:

Poezija Tomaža Šalamuna graniči se s jedne strane, s velikim, sudbonosnim i svakako (još) premalo reflektovanim područjem slovenačke poetske neoavangarde, a s druge strane, konstantno i dosledno otvara nove poetske svetove, kako se istrajno, a neretko čak iznenadno, pojavljuju sve od kraja stoleća naovamo. Savremenost Šalamunovog poetskog stvaranja nije toliko u inovaciji jezika, koliko u jezičkom nomadstvu i pustolovnosti, jer radi napetosti, u koju prodire samo jezičko jezgro, predanje i budućnost istovremeno, sve je dozvoljeno i sve treba isprobati. Šalamunova poezija, naime, otkriva takav raspored reči i rečenica u kojima žive »otisci stopa u zemlji« (*Aura*), u kojima se stapaju u jedno neznano – nepoznato i čista čovečnost, te pesnik zapiše: »Sada više nema tame. Tama je privezak za oči« (*Goja*). *Sonet o mleku*, kroz koji neprestano pred nas izlazi pesnikova višestruka asocijativnost, nije samo jedna od Šalamunovih pesničkih zbirki; u trenutku kada pesništvo luta, kao i poezija izrasla iz sveta avangardnog i eksperimentalnog iskustva novog, nepoznatog i slasnog, svako je pesničko stvaranje vredno pažnje.

Sonet o mleku kipi od eruptivne erotike. Izriče je, jednom, kroz Šalamunu tako drag jezik egocentričnih i erocentričnih simbola (*Sve nas raduju ti Metkini crteži*, *Internacionala*), drugi put kroz prečišćeni lapidarni jezik nominalizma (*Ratnik*, *blizanac miroljupca*). Njegova erotičnost, kako se pretvara u reči, otkriva svet kao neprestano obnavljajući slast izgovaranja, uspostavljanja i izmišljanja novih i novih veza, u kojima žive nepregledni i neretko čak taj-

»Važno je umereti zauvek. Mlad (*Kako sam postao udarnik*). Šalamunova poezija živi svoj divni i neponovljivi život; u njemu se događa uvek iznova, kao čista imaginacija, priča o mleku, o tečnosti i boji ljubavi, o zasanjanosti strašnih istrežnjenja i o beskonačnim sanjarskim lutalačkim proputovanjima. Pesma je priča o tome kako se reči pretvaraju u sećanja, kako sećanja pred nas stupaju i svojim skrivenim govorom smrtnosti bude našu nemoć, teskobu, prazninu. Kako nas pesma, najkrhkija među krhkim rečima, opominje na nas same, kako osvetljava našu istoriju. Da reči ovog i onog sveta stoje u tesnoj vezi, uhvaćene u žihu pesme, u misao te žiže, koja se ne zaustavlja na rečima, koja se ne drži forme i poređenja, već vri kao nezaustavljivo vrelo proročkog i šakastog znanja, zanesenosti i oćaranosti.

Sonet o mleku je pesma ovoga sveta, izveštaj o našem istorijskom i socijalnom iskustvu, rez u krizu koja se nadvija nad nama.

I kako kaže u pesmi *Gori!* – treba zaroniti u pesmu, da osetimo miris i ukus njenog saznanja, da i do nas doteče gusto i mirisno mleko, koje je istovremeno istorija i sadašnjost naše teskobe i radosti. Šalamunova poezija je nastala iz prozirne pene zaprepašćenja. A ono što ostane posle čitanja, iza svetlosti i odsjaja, tvrde je od najtvrđeg bazalta.

Sa slovenačkog prevela:
Biljana Ivičić-Tomić